

BERTHOLD VAN MARIS

La Plaça del Diamant' (Het Diamantplein) is een van de belangrijkste in het Catalaans geschreven romans van de afgelopen eeuw. Dit boek, uit 1962, is nu heruitgegeven met de titel 'Colometa'. Het vertelt een ogenschijnlijk vrij gewoon verhaal. Een meisje dat in een patisserie werkt, bezoekt eind jaren twintig een dansfeest op een plein in Barcelona. Daar wordt ze ten dans gevraagd door een jonge timmerman, die er geen doekjes om windt. "Over een jaar ben jij mijn vrouw", zegt hij, terwijl het meisje zelf tijdens het dansen vooral veel last heeft van het te strakke elastiek van haar onderrok. Ze krijgen verkering, ze trouwen, de jonge vrouw wordt meege-sleept in een huwelijk dat, zoals zoveel huwelijken, zo zijn eigenaardigheden heeft. Haar man spoort niet helemaal, hij is dwingend, jaloers, impulsief, maar vaak ook ontroerend naief.

Dit alles wordt helemaal vanuit de jonge vrouw verteld, in eenvoudige, heldere taal.

Aanvankelijk gaat dat gewoon over het alledaagse leven en de rimpelingen daarin. Later dringt de grote wereld die levens binnen, als Spanje in de greep raakt van politieke en sociale onrust. Die overgang wordt door de vrouw kort en abrupt verteld: "En zo ging alles zijn gangetje, met af en toe wat kleine kopzorgen, tot de Republiek werd uitgeroepen en Quimet in vuur en vlam stond en schreeuwend door de straten liep, zwaaiend met een vlag, waarvan ik nooit te weten ben gekomen waar hij die vandaan had."

De Spaanse Burgeroorlog breekt uit: drie jaar vechten, één miljoen doden. Daarna volgen de zware jaren van na de oorlog, met veel armoede, waarin de vertelster, van pure honger en wanhoop, soms last krijgt van nachtmerries en hallucinaties. Haar realistische vertelstijl maakt plaats voor surrealisme. Ze beschrijft de pijn die ze voelt als bijtende schorpioenen, ze beschrijft bloed dat zwart wordt, en tijdens een bezoek aan de kerk ziet ze achter de priester een langzaam groeiend kankergezwel van bloedrode, glimmende bolletjes.

In de schitterende finale van het boek gaat ze helemaal los, alles komt naar boven: de vraag wat het leven nu eigenlijk behelst, hoe het is om getrouwd te zijn, om kinderen te hebben, om die kinderen volwassen te zien worden, en om erachter te komen dat het leven op gegeven moment al weer grotendeels voorbij is. En ook: het besef dat er zoveel dingen zijn die ze niet onder woorden kan brengen. Wat niet gezegd wordt is in deze roman net zo belangrijk als wat wel gezegd wordt.

De auteur Mercè Rodoreda (1908-1983) was zelf helemaal geen eenvoudige vrouw. Ze groeide op in een intellectueel milieu, kende de Catalaanse schrijvers van haar tijd, maar liet zich ook spireren door Proust, Woolf, Sartre en Gide.

Rodoreda ontwikkelde een stijl die in de Catalaanse literatuur nog niet eerder zo fraai gestileerd en effectief was ingezet: het zit allemaal heel dicht tegen spreektaal aan.

Bij dezelfde uitgever zijn nu ook, gebundeld in één boek, twee novellen verschenen van de andere grote Catalaanse schrijver van die tijd, Llorenç Villalonga: 'Dood van een dame & de verleidingen'. Terwijl Rodoreda links was en haar boek in Genève schreef, in ballingschap, was Villalonga een aartsconservatieve man die in de jaren dertig sympathiseerde met de Spaanse fascistten. Wat niet wegneemt dat hij één schitterend boek heeft geschreven: 'Bearn' (1961), een nostalgisch-decadente roman over de neergang van de rijke adel op het eiland Mallorca. De twee novellen die nu zijn gebundeld, zijn vroege literaire vinger-oefeningen, vooral curieus vanwege de manier waarop overdreven melodrama en overdreven satire hierin met elkaar gecombineerd worden.

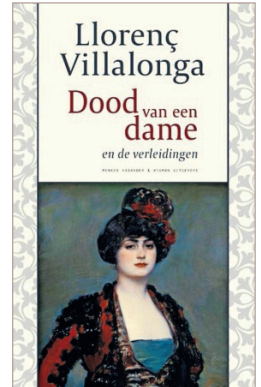
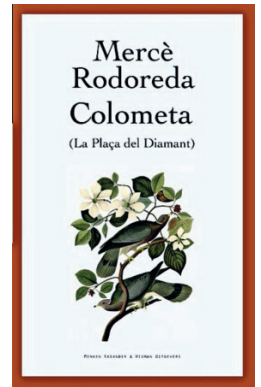
Wie liever een meer eigentijdse Catalaanse klassieker leest, kan terecht bij een andere heruitgave: Quim Monzó, 'De omvang van de ramp'. Monzó is de typische nonconformist van de jaren zeventig en tachtig. Zijn hilarisch-satirische roman heeft een ondeugend uitgangspunt: een man krijgt een erectie die niet meer over gaat. Het blijkt een symptoom te zijn van een dodelijke aandoening: hij heeft nog maar een paar weken te leven. Voor de liefhebbers van het groteske.

Rodoreda, Monzo & Villalonga

Nederlandse uitgevers zien ineens brood in de Catalaanse roman. Drie klassiekers zijn nu vertaald.

Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda
Colometa

Kasander & wigman;
253 blz. € 22, 50

Llorenç Villalonga
Dood van een dame & De verleidingen

Kasander & Wigman;
284 blz. € 24, 50

Quim Monzo
De omvang van de ramp

Brooklyn;
240 blz. €19,90